

Trải nghiệm cùng văn bản

Ở xã Đồng Tháp, huyện Đan Phượng có làng Đồng Vân bên dòng sông Đáy². Nhân dân sinh sống bằng cấy lúa, trồng màu³ và có nghề đan lát rổ rá. Hằng năm, cứ đến ngày rằm tháng Giêng, làng Đồng Vân thường mở hội rước nước⁴, hát chèo⁵ và thổi cơm thi.

¹ *Thổi cơm* (phương ngữ): nấu cơm.

² *Sông Đáy*: một trong những con sông dài nhất ở miền Bắc Việt Nam, chảy qua nhiều tỉnh, thành (Hà Nội, Hà Nam, Ninh Bình, Nam Định,...).

³ *Màu* (tức hoa màu): cây trồng để làm lương thực và thực phẩm, ngoài lúa ra (nói khái quát).

⁴ *Rước nước*: lễ đón nước từ sông hoặc từ giếng về đền trước khi làm lễ, khai hội (rước: đi thành đoàn có cờ trống, đèn đuốc,... để làm lễ đón về một cách trang trọng, vui mừng trong ngày hội). Theo tục lệ xưa, người dân lấy nước từ nguồn trong sạch về đình để tắm Bụt, tắm Thánh, thể hiện lòng thành kính, biết ơn các vị thần thánh được thờ ở đình, cũng như cầu cho mưa thuận gió hoà, mùa màng tươi tốt, bội thu.

⁵ *Chèo*: một thể loại sân khấu dân gian, thường trình diễn tại sân đình, rất thịnh hành ở các làng quê Bắc Bộ, nhất là vào đầu xuân hay các dịp lễ hội.

Khoảng sau một giờ rưỡi, những nồi cơm lần lượt được đem trình trước cửa đình. Ban giám khảo mở nồi cơm chám theo ba tiêu chuẩn: gạo trắng, cơm dẻo và không có cơm cháy. Các nồi cơm được đánh số ứng với người dự thi để giữ bí mật với ban giám khảo. Cuộc thi nào cũng hồi hộp và việc giật giải đã trở thành niềm tự hào khó có gì sánh nổi đối với dân làng.

Hội thổi cơm thi ở Đồng Vân là sinh hoạt văn hoá cổ truyền được bắt nguồn từ các cuộc trẩy quân¹ đánh giặc của người Việt cổ bên dòng sông Đáy xưa. Hội thi là dịp trai tráng trong làng đua tài khoẻ mạnh, thông minh khi lấy lửa, là dịp gái làng thể hiện bàn tay khéo léo để có cơm dẻo tiếp binh lương². Hội còn vang lên những trận cười hồn nhiên, sáng khoái của người nông dân sau những ngày lao động mệt nhọc.

Với những nét đặc sắc của mình, hội thổi cơm thi Đồng Vân đã góp phần giữ gìn và phát huy những nét đẹp cổ truyền trong sinh hoạt văn hoá hiện đại hôm nay.

(Theo *Ngữ văn 10, tập một*, Phan Trọng Luận (TCB), NXB Giáo dục, 2006)

Suy ngẫm và phản hồi

1. Hội thổi cơm thi ở Đồng Vân được tổ chức với mục đích gì và có nguồn gốc từ đâu?
2. Tìm một số chi tiết nói về luật lệ của hội thổi cơm thi và người dự thi. Em có nhận xét gì về hội thi và vẻ đẹp của con người Việt Nam?
3. Những lễ hội như hội thổi cơm thi ở làng Đồng Vân cho em biết thêm điều gì về lịch sử, văn hoá dân tộc?

Hội thổi cơm thi ở đây có nhiều nét độc đáo về quy trình lấy lửa cũng như cách nấu, đậm màu sắc hài hước dân gian. Người dự thi được tuyển chọn từ các xóm trong làng.

Bắt đầu vào hội thi, trống chiêng điểm ba hồi, các đội hình dự thi xếp hàng trang nghiêm làm lễ dâng hương¹ trước cửa đình² để tưởng nhớ vị thành hoàng³ làng có công cứu dân, độ⁴ quốc.

Hội thi bắt đầu bằng việc lấy lửa trên ngọn cây chuối cao. Khi tiếng trống hiệu vừa dứt, bốn thanh niên của bốn đội nhanh thoăn thoắt leo lên thân cây chuối rất trơn vì đã bôi mỡ. Có người leo lên, tụt xuống, lại leo lên, ... Có người phải bỏ cuộc, người khác lại leo lên, quang cảnh hết sức vui nhộn.

Khi lấy được nén hương mang xuống, ban tổ chức phát cho ba que diêm châm vào hương cháy thành ngọn lửa. Người trong đội sẽ vót mảnh tre già thành những chiếc đĩa bông châm lửa và đốt vào những ngọn đuốc. Trong khi đó, người trong nhóm dự thi nhanh tay giã thóc, giần sàng thành gạo, lấy nước và bắt đầu thổi cơm. Những nồi cơm nhỏ treo dưới những cành cong hình cánh cung được cắm rất khéo léo từ dây lưng uốn về trước mặt. Tay cầm cần, tay cầm đuốc đứng đưa cho ánh lửa bập bùng. Các đội thổi cơm đan xen nhau uốn lượn trên sân đình trong sự cổ vũ nồng nhiệt của người xem hội.

¹ *Dâng hương*: nghi thức thể hiện lòng thành kính trước thần linh, tổ tiên,... khi thắp hương. Đây là một nghi lễ quan trọng, không thể thiếu trong các lễ hội truyền thống cũng như trong tập quán thờ cúng tổ tiên của người Việt Nam.

² *Đình*: nơi thờ thành hoàng và họp việc làng thời trước.

³ *Thành hoàng*: vị thần được thờ ở một làng.

⁴ *Độ*: cứu giúp.